

Primer registre de reproducció de la titeta dels arbres (*Anthus trivialis*) al País Valencià

Sandra Tur Kim^{1,*}, Ana Llopis Raimundo², Jacinto Cerdà Moles³ & Ramón Prades Bataller²

1. Naturalista amateur. Alcora, Castelló, Espanya.

2. Agent mediambiental de la Generalitat Valenciana. València, Espanya.

3. Observatori Ciutadà de la Biodiversitat dels Ports. Vilafranca, Castelló, Espanya.

* La correspondència referent a aquesta article s'ha d'adreçar a Sandra Tur Kim. Correu electrònic: santukim@gmail.com

Es dona a conèixer el primer cas constatat de reproducció de la titeta dels arbres, *Anthus trivialis* (Linné, 1758) al País Valencià.

A mitjan juliol es va fotografiar un juvenil de titeta dels arbres a Vistabella del Maestrat, dins del massís del Penya-golosa, en clars pròxims a pinars i una roureda de roure reboll (*Quercus pyrenaica*). Potser aquesta data escassa és un indici que l'espècie està continuant la seua expansió cap a l'est i el sud, per la serralada Ibèrica, cap a les zones altes del nord-oest del País Valencià. La titeta dels arbres és una espècie molt discreta i podria haver passat desapercebuda, fins al moment, en alguns indrets.

Paraules clau: Vistabella del Maestrat, massís del Penya-golosa, País Valencià, titeta dels arbres, *Anthus trivialis*.

First breeding record of the Tree Pipit (*Anthus trivialis*) in the Valencian Community

The first confirmed case of Tree Pipit (*Anthus trivialis*) reproduction in the Valencian Country is reported. In mid-July 2023, a juvenile Tree Pipit was photographed in Vistabella del Maestrat, within the Penya-golosa massif, in clearings near pine forests and a Pyrenean oak (*Quercus pyrenaica*) grove. This finding is possibly an indication that the species is continuing its expansion eastward and southward through the Iberian System of mountains towards the highlands in the northwest of the Valencian Community. The Tree Pipit is a very discreet species and could have gone previously unnoticed in some areas.

Keywords: Vistabella del Maestrat, mountain range of Penya-golosa, País Valencià, Tree Pipit, *Anthus trivialis*.

La titeta dels arbres, *Anthus trivialis*, és un passeriforme de la família Motacillidae, que s'alimenta de tot tipus d'insectes, larves i aràcnids (Muyas, 2014), que a l'època de cria s'alimenta quasi exclusivament d'una varietat d'invertebrats, encara que pot incloure-hi matèria vegetal (Tyler, 2020). És de distribució paleàrtica, que està present a gran part d'Europa, i una zona extensa d'Àsia, fins a l'est del llac Baikal, de la Sibèria oriental, i nord d'Anatòlia i de l'Iran (Purroy, 2003). És un migrant transsaharià que roman a la península Ibèrica entre els mesos de març i octubre (Tellería *et al.* 1999). El pas primaveral es dona des de mitjan març fins a primers de juny, amb un màxim al mes d'abril. El postnupcial s'inicia a les darreries d'agost i la majoria ho fa entre setembre i octubre, però s'ha observat algun exemplar al mes de novembre (Bernis, 1971; Tellería, 1981; Finlayson & Cortés, 1987). A l'hivern, a penes hi ha registres a la península Ibèrica i les Canàries, ja que

les seues principals àrees d'hivernada estan situades a les zones tropicals de l'Àfrica i de l'Índia (Molina, 2012). Com a reproductor a la península Ibèrica, es distribueix pel terç nord, en ambients eurosiberians i en boscos oberts del pis supramediterrani (Purroy, 2003).

L'hàbitat que ocupa durant l'època de reproducció són àrees amb abundant cobertura herbàcia, amb presència d'arbres o matollar obert, habitualment en clarianes i marges dels boscos, defugint els boscos densos i tancats. (García-Alfonso, 2007; Santandreu & Aymerich, 2004).

En la dècada dels setanta del segle passat, l'espècie va iniciar la colonització de la serralada Central i la serra d'Ayllón, situada entre les províncies de Guadajajara, Segòvia, Sòria i Madrid. Als anys vuitanta, arribava a la província de Terol: es va detectar un exemplar cantant en data 14 de juliol en un pinar d'Orihueta del Tremedal (serra de Albarracín), a 1.700 m s.n.m. (De

Juana, 1998); aquest autor apunta que aquesta dada podria ser la primera sobre una hipotètica cria de l'espècie a la serralada Ibèrica meridional. Cal afegir també que, en el darrer atlas d'ocells reproductors (Piñeiro, 2002), són citades les serralades del Maestrat com a possibles zones potencials per a la reproducció de l'espècie i és aquesta àrea l'única favorable, diuen, en tot el País Valencià, litoral català fins al sud de Girona, Vall de l'Ebre, sud de la Meseta i la resta de l'Espanya meridional.

Al País Valencià hi ha pocs registres sobre la presència estival d'aquesta titeta, que indiquem a continuació.

Un exemplar els dies 24 i 30 de juny de 2012 a Castielfabib, al Racó d'Ademús, València (Varea, en Tirado *et al.*, 2017).

Dos exemplars el dia 11 de juny de 2015 a la Foietta Voltada de Vistabella. S'observa interaccions d'una

parella i cants del mascle en època i hàbitat adients (J. Barona, com. pers.).

Dos exemplars el 14 d'agost de 2016 a la Llàcua (Morella), localitat situada a 1.100 m s.n.m. Observació realitzada per dos dels autors, juntament amb Sonia García i Virgili Beltrán. Tots dos exemplars estaven sedimentats en la zona; no semblaven estar en migració. L'hàbitat era de pastures, cultius de cereal i arbres dispersos.

Un o dos exemplars l'11 de juny de 2018 als Montllats (Vilafranca), a 1.380 m s.n.m. (dades pròpies), en plena època estival i hàbitat apropiat: vegetació herbàcia pròxima a pinars de *Pinus nigra* i *P. sylvestris*.

A més, dos exemplars el 23 de març de 2019 a la partida de l'Espino (Vistabella del Maestrat), a 1.300 m s.n.m. (dades pròpies). L'hàbitat del lloc consistia en arbres dispersos entre pastures i cultius de cereals. S'hi van poder observar dues vegades i es movien des del prat a les branques més baixes dels pins silvestres i cantaren una bona estona. En una visita posterior, en canvi, ja no es van poder localitzar. Aquesta data podria semblar massa primerenca perquè ens pugui fer pensar en una possible reproducció, però, de tota manera, no es pot descartar.

Resultats

El dia 14 de juliol de 2023, a les 07:30 hores, en un observatori per a la fotografia d'aus situat a les proximitats del Centre de Recepció del Parc Natural de Penyagolosa, a Vistabella del Maestrat, la primera autora, va poder veure i fotografiar un exemplar de titeta dels arbres (Fig. 1). L'exemplar, que a penes va estar-hi uns minuts, semblava juvenil i, gràcies a les fotografies i a l'ajuda de diversos revisors externs, es va poder identificar. Es va arribar a la conclusió que es tractava d'un jove de l'any d'aquesta espècie.

El lloc on es va observar l'ocell (Fig. 2) està a 1.280 m s.n.m. La quadrícula 1X1 km a la qual pertany és 30TYK2469. L'observació va ser pels voltants d'un dels escassos boscos de roure reboll (*Quercus pyrenaica*) del País Valencià, en un clar de vegetació herbàcia amb arbres dispersos, no lluny de pinars de *Pinus nigra*, *P. sylvestris* i *P. pinaster*.

Discussió

Alguns autors relacionen l'expansió de la titeta dels arbres a la serralada Central justament amb la

FIGURA 1. Titeta dels arbres (*Anthus trivialis*) juvenil en un observatori ornitològic al massís del Penyagolosa, Vistabella del Maestrat (País Valencià). Fotos: Sandra Tur.

Juvenile Tree Pipit (*Anthus trivialis*) in an ornithological observatory in Penyagolosa, Vistabella del Maestrat (País Valencià). Photos: Sandra Tur.

FIGURA 2. Bosc de roure reboll, *Quercus pyrenaica*, al Penyagolosa. Hàbitat on es va fotografiar la titeta dels arbres. Foto: Ana Llopis.

Spanish oak forest (*Quercus pyrenaica*) in Penyagolosa. Habitat where the Tree Pipit was photographed. Photo: Ana Llopis.

FIGURA 3. Hàbitat potencial de la titeta dels arbres (*Anthus trivialis*) al massís del Penyagolosa. Foto: R. Prades.

Potential habitat of the Tree Pipit (*Anthus trivialis*) in the mountain range of Penyagolosa. Photo: R. Prades.

recuperació d'aquesta espècie de roure, perquè l'ocell s'hauria vist afavorit pels clars generats per treballs silvícoles en aquestes rouredes (Tellería *et al.*, 1999). Aquesta observació, doncs, es pot considerar el primer registre confirmat de la reproducció de la titeta dels arbres a tot el País Valencià, i s'apunta la possibilitat que aquesta discreta espècie pugui haver passat desapercebuda en aquesta i altres zones de l'interior castellonenc.

Agraïments

A Sonia García i Virgili Beltrán, que ens van acompanyar en alguna de les eixides al camp. A Javier Barona, per la comunicació personal sobre els exemplars que va poder observar en 2015. I a Virgili, a Javier Barona i a Manolo García, per revisar les fotografies i confirmar-nos la identificació.

Bibliografia

- Bernis, F. (1971).** Aves migradoras ibéricas. Vol. II. Fascículos 7º y 8º. Sociedad Española de Ornitología (SEO).
- De Juana, E. (1998).** Ardeola. Volumen 35. Número 2. Pág.312. Sociedad Española de Ornitología (SEO).
- Finlayson, J. C. & Cortés, J. E. (1987).** *The birds of the Strait of Gibraltar*. The Gibraltar Ornithological & Natural History Society.
- García Alfonso, J. A. (2007).** Bisbita arbóreo, *Anthus trivialis*. En, J. Mante del Toro (Coord.): *Aves nidificantes de la zona centro de Valladolid*. Grupo de Acción Local Zona Centro de Valladolid / A. N. Grupo Ornitológico Alauda.
- Molina, B. (2012).** Bisbita arbóreo (*Anthus trivialis*). En, SEO/BirdLife. *Atlas de las aves en invierno en España 2007-2010*. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente-SEO/BirdLife.
- Muyas, J. A. (2014)** *Aus del Port*. Grup de Recerca Científica Terres de l'Ebre.
- Piñeiro, X. (2002).** Bisbita arbóreo, *Anthus trivialis*. En, B. Molina, A. Nebreda, A. R. Muñoz, J. Seoane, R. Real, J. Bustamante & J. C. del Moral: *III Atlas de las Aves en época de reproducción en España*. SEO/BirdLife. <https://atlasaves.seo.org/ave/bisbita-arboreo>
- Purroy, F. J. (2003).** Bisbita arbóreo, *Anthus trivialis*. En, R. Martí & J. C. del Moral (Eds.): *Atlas de las aves reproductoras de España*. Dirección General de Conservación de la Naturaleza - Sociedad Española de Ornitología (SEO).
- Santandreu, J. & Aymerich, P. (2004).** Piula dels arbres, *Anthus trivialis*. En, J. Estrada, V. Pedrochi, L. Brotons & S. Herrando (Eds.): *Atlas dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002*. Institut Català d'Ornitologia (ICO)/Lynx Edicions.
- Tellería, J. L., Asensio, B & Díaz, M. (1999).** *Aves Ibéricas. II Paseriformes*. J. M. Reyero. Ed.
- Tellería, J. L. (1981).** *La migración de las aves en el estrecho de Gibraltar. Vol. II: Aves no planeadoras*. Universidad Complutense de Madrid.
- Tirado, M., Vera, P., Marco, J., Alcocer, A., Bort, J., García, M., Esteller, V., Greño, J. & Luque, E. 2017.** *Anuario Ornitológico de la Comunidad Valenciana. Vol. XV. 2012 - 2013*. Internatura.
- Tyler, S. (2020).** Tree Pipit (*Anthus trivialis*), version 1.0. In J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal, D. A. Christie & E. de Juana, (Eds.) *Birds of the World*. Cornell Lab of Ornithology. <https://doi.org/10.2173/bow.trepip.01>